

A MAJEVICA HEGYSÉGBEN

Irta : Laták István

Breskóban az európai hírességű ifjúsági vasútvonal kiindulópontjánál vagyunk. Már itt, ebben a városkában érezni azt a lázas lüktetést, ami az építés légkörét jellemzi.

A reggelit az ifjúsági brigádok főparancsnoksága utalta ki az ifjúsági étkezőben, egy forgalmas vendéglő hosszú asztalánál. Sajt, kenyér és édes feketekávé. A kenyér jóízű, de a mi bácskai kenyérünkénél barnább. Az építők tábori kosztján élünk mostantól fogva. Kitüntetés itt vendégnek lenni.

A vonat már Bijeláig jár az Ifjúsági Vonalon, de mi teherautókra pakolunk át, mert a vajdasági brigádok, amelyekben magyarok is vannak, messze elől járnak már a többi brigáddal a terepmunkálatoknál, bent a Majevica-hegységben.

És most elkezdődik életünk egyik legérdekesebb és legérdekesítőbb útja. Hosszu, de szép és változatos autótű,

Átgördülnek az autókerek az Ifjúsági Vasútvonal kezdő szakaszán, azután a régi kőúton haladunk a sík Szávapart felől, a lassan hullámozó dombvidék lankáira; tarlók, kukoricaföldek, majd a dombosabb helyeken végtelen szilvaerdők között roboognak nagy sebességgel.

Bukinyéhez értünk. Bukinyén székel az Ifjúsági Vasútvonal építő brigádok főparancsnoksága. Itt tudjuk meg pontosan útirányunkat és a játéktervet is itt kell elkészítenünk.

Ahol megálltunk, már az ifjúsági brigádok őrszemei cirkálnak. Nagy raktárak, autógarázsok, a kövesúttól eltérő földutak: föl a hegyekbe, be az erdőbe. Vidám, lesültarcú, pirosposzsgás tizenhat-tizennyolc éves ifjak vezetik a szomjas, poros társaságot az ivóvízhez. Komoly rend van itt és tervszerűség. A munka birodalma ez az újjászülető országrészben. Az ifjúság építő birodalma.

Kisideig még a fehér kövesúton szalad autónk, de aztán oldalt térünk el, s (nemsokára) az újonnan szélesített földutakon roboognak. Ezek az utak talán évszázadok óta kitaposott, kis hegyi szekerekkel vágott utak lehettek; s most az ifjúsági brigádok szélesítették ki, hogy a szállító autók el tudjanak kanyarogni az erdős-hegyes, görbe ösvények világában. S a kőutakról megközelítvén a vasút-építést, ha földúton is, de odahordhassák a szükséges anyagot. Ahol kell a betonkavaráshoz, kavicsot és vizet is; s a táborigi élethez az életmet.

Nagy kanyargás után szép hosszú völgy lankáira jutunk, s a völgyet határoló hegyoldal oldalútjain és ösvényein csoportokban kirohanó, asóval, lapáttal, csákánnyal a vállukon elfutó ifjúsági csoportokra bukkanunk. Piros-barna fiatalok. Üdvözlésünkre és hangos kérdésünkre visszakiáltják, hogy kisebb erdőtüzet mennek elfojtani. A zombori ifjúsági munkabrigád tagjai voltak. Nemsokára megpillantjuk sátraikat is egy a völgyben húzódó autótű mentén. S a sátorláboron túl, a völgyet határoló tulsó hegyoldalban az épülő új vasút terepmunkálatainak vonalát. Elszaladtunk a zombori sátra előtt, folyócskák, patakok mellett s aztán kis kanyargás után föl egy dombospart közé. Lankás magaslatok oldalában megérkeztünk a szuboticei brigád táborába, Mramor falu közelében.

Mikor odaértünk a zombori, majd a szuboticei brigád táborhelyéhez, már közről láthattuk, az épülő új vasút munkálatait. Egyik

helyen tíz-tizenöt méter magas töltést hordtak, talicskáltak, csillézték össze a fiatalok; másutt nyolc-tíz-tizenkét méter mély bevágásokat készítettek nagy betonlefolyókkal beton, vízlevezetőkkal. Sok helyen a hegy oldalából kellett egy-egy jó karéjt leszelni, fiúk szaladnak a csillékkal, csákányoznak, vagy döntik a hegyoldalban a fákat. Itt láthattuk, hogy a legnagyobb hajtóerő a munkában a lelkesedés. Önként vállalt nehéz munka, s távlatból nézvést úgy megy, mintha szárnyakat kapnának az apró fiatalok ott a töltéseken. Csodálatos diadala az emberi irásnak, az emberi összefogásnak és az ifjúság teremteni tudásának.

A szuboticei brigád sátrai szép domboldalon foglaltak helyet, két nagyobb, fával borított hegy aljában. Egy hosszú száfa hegyében a brigád zászlaja lengett. A hatalmas árbóc mellett volt a brigádparancsnokság sátra. A magaslat alatt az orvosi rendelő kukorica-szárakkal hűvössé tett kunyhója. Egy nagyobb domboldali tisztás körül helyezkedtek el a brigád legénységének hatalmas katonai ponyvából készült sátrai. A lejtő aljában méternyire a domboldalba ásozt és az eső lefolyásától védett terepen, nagy sátortető alatt foglalt helyet a konyha. Nem messze tőle az élelmiszerraktár. A sátrakban a csomagok, ruhák; szagos füvekkel puhává tett fekvőhelyek. A sátrak körül keskeny árkok: eső esetén lefolyók. A tábor szélén különféle játékpályák: futball, kosárlabda, labda, magasugrás, stb. céljaira. Nem messze innen egyik brigád tábora, s alig párszáz lépésnyire egy likai és egy szlovén ifjúsági munkabrigád.

Nagy elevenség uralkodott itt is, a szuboticei táborban, mert egy sereg ifjú ember szintén szaladt az erdőtűz oltására. Vidáman fogadták a színházat a szuboticei brigád tagjai. Segítettek leszedni az autóról csomagjaikat és a díszleteket. Vízet adtak ivásra és főként mosásra, mert a hosszú földút különböző színű poraitól nagyon furesa kinézésű expedíció voltunk. Gyorsan került-fordult az ellátó szervezet is, s egykettőre uzsonnát kaptunk, mert az ebédet aznapra lekéstük.

Vidámarcú fiúk fiatal szálfákat döntöttek ki, s már ásták is a sátorkarókat és oszlopokat. Nevetős, egészséges lánykák szagosfüveket szedtek, s alig egy óra leforgása alatt az újonnan felállított sátorban helyezkedett el a társulat zöme. De nem fért el mindenki az új sátorban. Egy-ketten a parancsnokság sátrában kaptak helyet, néhányan a brigád sátraiban, míg a műszaki személyzet és az igazgatóság a szabadtéri színpad mellett egy kulisszából és díszletvásznaiból összeállított sátorban. Nagyban készülődtünk az esti előadásokra. A parancsnokság üzenetet küldött a zomboriak sátorába, hogy a magyar színészek megjöttek és estére színjelölés lesz.

A színház műszaki munkásai szép kis szabadtéri színpadot szerkesztettek, s minden kész volt az előadásra. Megérkezett a zombori brigádból is egy csapatnyi ifjú. Közvetlen az előadás kezdete előtt azonban a brigádparancsnokság értesítést kapott, hogy a délután folyamán már elnyomott erdőtűz az avarban tovaterjedt és segítséget kérnek. Így a parancsnokság felkérte a színház vezetését, hogy halasszák másnapra az előadást, s maradjunk vendégek egy nappal tovább.

Ezt az estét nagy beszélgetésben, együtt dalolgatásban töltöttük az ifjúsággal. Este ki-ki szállására vonult, s a jószagú fűágyon pokrócainkba burkolva, mély álomba zuhantunk. Azt sem igen hallottuk, amikor az erdőtűz eloltói késő éjjel haza érkeztek. A tábor-

ban egy helyen lámpás égett, s a tábor körül az ifjúság őrszemei cirkáltak.

Másnap hűvös, de gyönyörű hegyi reggelre ébredtünk. Az ifjúság által ásott kutakhoz mentünk föl a hegyoldalba mosdani s ivóvizet hozni, hogy az egész nap munkátlan társulat ne fogyassza el az ifjúság vizét.

Most reggeltől estig láthattuk a tábor vidám és rendezett, egészséges életét. Kora reggel torna, utána sorban reggelihez vándoroltak a fiatalok. Mi is beálltunk a sorba s úgy vonultunk a konyha elé. A brigád fiataljai egy cseppet sem voltak fegyelmezetlenek, egy cseppet sem türelmetlenek. Szépen dalolgatva várták, amíg sor került rájuk. Reggeli után sorakozó és a reggeli váltás munkásai beálltak a századukba. Dalolva meneteltek a napi hatóra munkára. A betonozók azonban többet is dolgoztak némely napon, mert valami sietős munka volt, s nem akarták, hogy a brigád elmaradjon a vándorzászlóért folyó versenyben.

A legcsodálatosabb volt az egészben: az ifjak önkéntes áldozatkészsége, önkéntes fegyelmezettsége. Mindenki sietett a munkája után, mindenki tudta a maga foglalatosságát. Fiatalok voltak egymás között: fiatalok az irányítók és fiatalok az irányítottak. Mint egy csodálatos ifjúsági köztársaságban. Senki sem elégedetlen s nem makacsodik. Mindenki tudja kötelességét. Esznek, dolgoznak, dalolnak, felolvasó órára gyülekeznek, de mindezt jó szándékkal és elégedetten. Ha nincs dolguk, fölmásznak a hegyoldalra s vissza leszaladnak, vagy a sátor jóságú fekhelyén szundítanak egyet.

Táborozásunk másodnapján elindultunk a másfél—két kilométerre fekvő Majeвица hegyhez, hogy az ott fúrt alagutat megtekintsük. Kanyargós földúton haladtunk át gyalog a gyér erdőségen. Ahogy emelkedett az út, egyre változatosabb lett a földút porának színe. S egyre több teherautóval találkoztunk. Az alagút töréséhez és kiépítéséhez szükséges anyagokat hordták, s a betonozáshoz szükséges vizet.

Az alagút közelében nagymennyiségű deszka, gerenda, betonozó eszközök, vasak, drótok. Félszerek alatt elhelyezett tábori műhelyek. Nyüzsgő emberhad. Az alagút alsó és felső fúratából ki-be siető csillések. Itt a tetőpontját érte el a munka irama. Csak rövid kiáltások, egyszavas utasítások hangzottak. De mindenki a helyén volt, s jól markolta szerszámát.

Bementünk az alagútba. Földgázzagot éreztünk. Az alagút fúrása közben többféle anyagra bukkantak a fúrógéppel előrehaladók és a robbantók.

Gyönyörű, lendületes munka.

Átgyalogoltunk a Majeвица hegy tetején, s az alagút másik felén is megnéztük a munkálatokat. Ott is ugyanaz az eleven nyüzsgő munkáshad.

Azzal jöttünk, hogy majd sok jegyzetet készítünk, mindent felírunk. Néha-néha jegyezgettünk is valamit, de többnyire megelégedtünk a jegyzetfüzetről. S ha elővettük is, hogy valamit bejegyezzünk, legtöbbször olyan semmisek, üresek lettek a szavak, hogy leírhatatlannak véltük a gazdag látványt. Csak ámultunk, ámultunk.

Fiatalok a vezetésben, fiatalok a munkán. Lányok-fiúk merészen, felelősségteljesen és mégis szerényen egy új világ, a jövő tiszta társadalom alapköveit rakják le, s olyan biztonsággal intézkednek, mintha egy nagy esata hadvezérei volnának. Emellett természetesen fiatalok maradnak, nem nagyképűsködnek. Nagyvonalú

építést folytatnak, óriási terheket vállaltak magukra, s nem sopánkodnak, hanem a vállalt idő előtt lépésről-lépésre meg is valósítják. A nyaralások, kirándulások fesztelenségét és bajtársiasságát hozták magukkal, a gyermekek játékos szorgalmát, a sportolók célt látó nekirungaszkodását és valami újat, ami még bennünk idősebbekben nincs meg, de amiért élünk eddig és amiért harcolunk ma is: a derús homlokú új embert. Az új ember, a holnap szocialista építőinek mintaképei ez a sokezer fiatalunk, akiknek megadatott, hogy önmagukat olyan derék emberekké kovácsolják, amilyené csak ember lehet: amilyené az emberiség legjobbjai álmodták.

Megindultak a Száva felől és viszik a vasútvonalat Bosznia belsejébe, hogy az ország legelhagyatottabb közepét paradicsommá tegyék. A sokszínű hegyek világában, ahol szabadságharcosaink menedéket találtak, a sokat szenvedett Boszniában különös egyszerűséggel és végtelen távlatokkal néhány tízezer ifjú megnyitotta az utat a jövőbe, hogy jelenünket tökéletesebbé tegye. Mi magunknak és a jelennek építünk, de ezek a fiatalok előrementek, hogy a jövőből is a jelennek adjanak egy darabot.

Allványokon, frissen betonozott viaduktokon állnak, hevenyészve készült földhányásokon és töltéseken, csilléket szalajtanak, hegyek oldalát karéjban szelik és új utat szabnak a szeszélyes hegyi folyócskáknak és télen megáradó patakoknak. Kiegyengetik a völgyoldalak hepehupáit és kidöntik az útbanálló faóriásokat. Tarka fejkenő parasztlányok; lobogóshajú munkáslányok, vékony diáklányok és hivatalnoknők nevetnek fenn a hegyoldalban és becsalják a világ nevetését az erdők homályába. Tréfálkozó szálás ifjak, gépeknek, számszámoknak feszülnek, s a felsőbbrendű, öntudatos ember példaképeit mutatják a nyitottszerű látogatóknak.

A szabadtéri színpad kulisszáit karbidlámpák imbolygó fénye világította meg. Egy vidám szovjetkomédiát adtak elő a jókedvű színészek. A nézőközönség füves domboldalon heverészett a ragyogó csillagok alatt. Felvonásközökben szerb és magyar népdalokat, indulókat énekeltek a társulat jóhangú énekesei. A dalokra odaszállingóztak lassan a szomszédos beográdi brigád ifjai.

Előadás közben a fegyvelmezetség és a kultúr munka iránti megbecsülés felejthetetlen emlékét nyertük . . . A brigád utolsó váltás százada késő éjjel, az előadás idején ért haza. Messziről énekelgettek, közelérve elhallgattak. De katonásan dobogva közeledtek. Egy fiú a nézők közül fölállt, eléjük sietett, valamit súgott nekik. S a munkából jött fáradt század többszáz lépést lábujjhegyen tett meg csákányokkal, lapátokkal a vállán, hogy még messzi dobogásukkal se zavarják az előadást. Azt a fiút, aki eléjük ment, senki sem utasította arra, hogy intelkedjék és nem is volt parancsnok, vagy előljáró. Egy volt a sok közül. A sokak pedig megmutatták, hogy a válogatott derék emberek közössége milyen magasrendű lehet.

Másnap korán keltünk. Elvittek bennünket Bisztaracra, a novízsádi városi brigád táborhelyére.

Megnéztük a vasútvonal építkezéseit ott is. Szép csermelyek, források, sőt helyenként folyócskává szélesedő patakok között folyt ott a munka. Az építőlendület ugyanaz volt ott is.

Este nagy készülődés volt a brigád táborhelyén. A brigád dél-előtt dolgozó századai a zászló-árbóc körül gyülekeztek. Katonás, szép csoportban vendégül várták a színház által előkészített előadásra a magyarországi ifjúsági munkabrigád tagjait. Sötét volt az egész táborhelyen, mert egyetlen karbidlámpa kivételével, amely a parancsnokság sátrában volt, minden világító eszközt a szabadtéri színpad megvilágítására kölesönöztek. Ott pedig a függönyt leeresztették, s így sötétben állt az egész tábor.

Késő este érkeztek meg teherautón a magyarországi brigád tagjai. Az Ifjúsági vonal főparancsnoksága küldött értük autót. A zászlóárbócon üdvözlésre adtak jelet. A brigádparancsnokság egyetlen még szabad lámpája mellett folyt le a történelmi szépségű találkozó. A noviszádi századok háromszoros hurrájára a magyarországi ifjúság háromszoros üdvkiáltása következett. A parancsnokok szívélyesen kezelték. S tolmács útján kis üdvöző beszédeket rögtönöztek. Erre a magyarországi ifjak szerbül: „bratstvo-jedinstvo“ kiáltással köszönték meg a szívélyes fogadtatást és Titót éljenezték. A noviszádiak Rákosit és a magyar demokráciát éltették. A vajdasági magyar színészek könnyekig meghatódva álltak ezen a szép szerb-magyar találkozón. Bosznia közepén a sziporkázó, lángoló csillagok alatt.

Színre a magyarországi brigád előtt ismeretlen szovjetkomédia, Skvarkin Pattyu-ja került. Felvonásközben magyar és szerb népdalokat, indulókat énekeltek a magyar színészek. A nézőközönség velük énekelt. A nézők a dús fűvön ülve, heverészve kísérték figyelemmel az előadást. Egyik-másik cigarettázott. Szerb fiúk, akik tudtak magyarul, szomszédjuknak fordították a darab szövegét.

Előadás után a magyarországi ifjakkal elbeszélgetett egy ideig a színtársulat, majd az odaszállító tehergépkocsi saját táborhelyére szállította a magyarországi ifjúságot.

Felvirradt az ifjúsági táborokban töltött negyedik gyönyörű napunk is. Fürdéssel, sakkozással, környékjárással töltöttük el a nappalt. Az ifjúsággal sakkoztunk, s ők kalauzoltak a építkezéseikhez és fürdőikhez. Délután a Magyar Népszínház válogatott labdarúgó csapata mérkőzésre hívta a noviszádiak válogatott csapatát. Persze az edzettebb, szabadban élő, s gyakran mérkőző ifjúsági csapat győzött.

Másnap este egyfelvonásosokból, villámtréfákból és dalokból összeállított műsort adott elő az együttes. Ezen az előadáson is voltak vendégeink. A panesevói ifjúsági brigád magyarjai jöttek el ezúttal.

Nagy tanulságot hozott magával a színház. A világ ifjúságának büszkeségét, az Ifjúsági Vasútvonalat látta épülésében, győzelmes előrehaladásában. Az akadályokat hősisen legyőző ifjúság példája lebegett a vídamsággal és lendülettel megtelt kulturmunkások előtt: így kell építeni, így kell kitartani és kell a munka sikerében bízni, ahogy a bresko-banovicsi vasútvonal úttörői építenek és bíznak. S akkor nem gáncsolhat fáradtság és nincs messze semmiféle győzelem.